

[Poul Dam.]

omkostningsberegning, og det er måske ikke helt tilfældigt, at man har undladt denne omkostningsberegning i denne sammenhæng.

Socialpolitikken skal stadig væk udvise fremskridt, og for at ingen skal mistænkeliggøre mit parti, skal jeg sige, at vi er ligesom alle andre partier vældig principielt enige i alle disse ting — det kan man slå op i vort program, det er helt klart — og vi ønsker betydelige fremskridt på en lang række andre områder. Men vi vil gerne her sige, at for at denne socialpolitiske fremskridtslinje virkelig kan fortsætte, så skal der mere til end bare alle disse detailforslag. Jeg tror, det er vigtigt, at man går i gang med en fælles social planlægning på lang sigt, at man har en meget tydelig og kraftig prioritering af opgaverne, og at denne prioritering giver sig udtryk i, at en række af de ting, man beslutter i dag, er noget, som først vil få betydning om en række år, fordi vi ellers hele tiden står med en række problemer, som kunne have været forudset, men som man ikke har gjort noget ved i tide.

Jeg tror, at der på en lang række områder er brug for investeringer nu, ikke alene for at løse dagens problemer, dagens mangel på plejehjemspladser, men for at sikre sig, at investeringerne er store nok, at anlæggene er store nok, at plejehjemmene er store nok den dag, de skal bruges, at plejehjemspladserne er der før plejehjemspatienterne, og ikke som nu, hvor vi hele tiden er bagud. Det kræver meget store investeringer, men det er måske også sådan, at disse investeringer er væsentligere end nogle af de andre ting, man kunne nævne.

En anden ting. Det er væsentligt at investere meget kraftigt i de sociale uddannelser og også at arbejde med de sociale uddannelser forudgående. Alle de sociale fremskridt, vi har haft i de senere år, og dem, der i øjeblikket planlægges, som forudsætter et uddannet personale, er jo kommet, før personalet var der. Personalet må være til rådighed, kvalificeret, godt uddannet, når det skal bruges.

Men dertil, til denne planlægning og prioritering, kommer også, at socialpolitik ikke kan betragtes isoleret. Det er nødvendigt, at de socialpolitiske fremtidsovervejelser indpasses i overvejelser om samfundets

almene politik, om hele samfundsstrukturen i fremtiden. Det er nødvendigt, at den økonomiske politik kommer med, og det er ikke alene et spørgsmål om, at der skal være penge nok, men det er også spørgsmålet om, hvorledes en socialpolitik, der i øjeblikket omfatter en ganske stor del af befolkningen, og som medfører betydelige udpumpninger osv., kan indpasses i den økonomiske politik som helhed. Her har jeg altså skelnet mellem den økonomiske og den finansielle politik. Det er nødvendigt, at den indføjes i en produktionspolitik, i en politik, som vedrører både produktionens størrelse og produktionsretning. Det er nødvendigt, at indkomstfordelingen som helhed — ikke alene for de grupper, som direkte omfattes af socialpolitikken, men også for de øvrige grupper — tages med i betragtning.

Derpå kommer for mig og for mit parti det store spørgsmål: hvor mange socialpolitiske fremskridt kan man endnu opnå i et kapitalistisk samfund? Hvor meget kan man overhovedet komme længere ad den vej, vi hidtil har kørt? Skal vi videre, så er der en lang række centrale problemer, som det er meget svært at se hvordan man kan løse med den nuværende samfundsordning. Det er hele spørgsmålet om, i hvilken grad og på hvilken måde man kan få overført midlerne fra privatforbruget til det offentlige forbrug. Hvor meget længere kan vi gå ad den vej, som man hidtil er gået i det eksisterende samfund?

Der er en lang række spørgsmål vedrørende lønningområdet. Først og fremmest det lavtlønsproblem, som man i øjeblikket gør forsøg på at løse på arbejdsmarkedet. Jeg tror, man vil opdage, at det er overordentlig svært at løse det på en virkelig tilfredsstillende måde. Kan man overhovedet løse dette lavtlønsproblem i et kapitalistisk samfund? Ja, kan man overhovedet foretage en væsentlig omfordeling uden en meget betydelig inflationsrisiko, så længe det er det kapitalistiske grundlag, der skal eksistere? Jeg tror, at et kapitalistisk samfund, således som de borgerlige partier ønsker det, og således som socialdemokratiet altid har støttet det, nødvendigvis vil bevare så store økonomiske uligheder, at de socialpolitiske fremskridt i og for sig kun bliver lapperier. Derfor er socialdemokratiets fremstillinger af en fremtidig social-